A SZLOVÉN ÉS A MAGYAR KIFIZETŐ ÜGYNÖKSÉGI RENDSZER KIALAKÍTÁSÁNAK SAJÁTOSSÁGAI

NESZMÉLYI ATHÉNÉ

ÖSSZEFOGLALÁS

Szlovénia és Magyarország 2004. május 1-től az Európai Unió tagállamai közé tartozik. A Közös Agrárpolitika működtetésének és ezen belül az Unió költségvetéséből finanszírozott agrár- és egyes vidékfejlesztési támogatások igénybevételének kötelező feltétele volt az EU támogatásokat adminisztráló és ellenőrző kifizető ügynökség kialakítása. Szlovénia kifizető ügynökségi rendszerének kialakításában mindvégig elöljárt és jó példával szolgált a többi új tagállam részére. Magyarország a csatlakozást megelőző másfél-egy évben tett erőfeszítések árán hozta be a rendszer kiépítésében lévő lemaradását és alakította ki kifizető ügynökségi rendszerét.

A Közös Agrárpolitikát (KAP) működtető agrárintézményi rendszer kialakítása a csatlakozással mind Szlovéniában, mind Magyarországon mérföldkőhöz érkezett. Az agrár- és vidékfejlesztési támogatásokat kezelő kifizető ügynökségek a hosszú kialakítási szakasz után a gyakorlatban is megkezdik működésüket. A rendszerfejlesztési feladatok a csatlakozás időpontjában nem szűnnek meg, hiszen a kifizető ügynökségek akkreditálásáért felelős hatóságok ideiglenes akkreditációt adtak a kifizető ügynökségeknek. Ez azt jelenti, hogy számos feladat befejezésére, funkció tökéletesítésére van szükség a teljes körű működés megvalósításáig. A tanulmány bemutatja a kifizető ügynökségi rendszerek kialakításának folyamatát, a rendszer szereplőit és a kifizető ügynökségek tájékoztatási és tanácsadási feladatait.

A KIFIZETŐ ÜGYNÖKSÉGEK KIALAKÍTÁSÁNAK FOLYAMATA

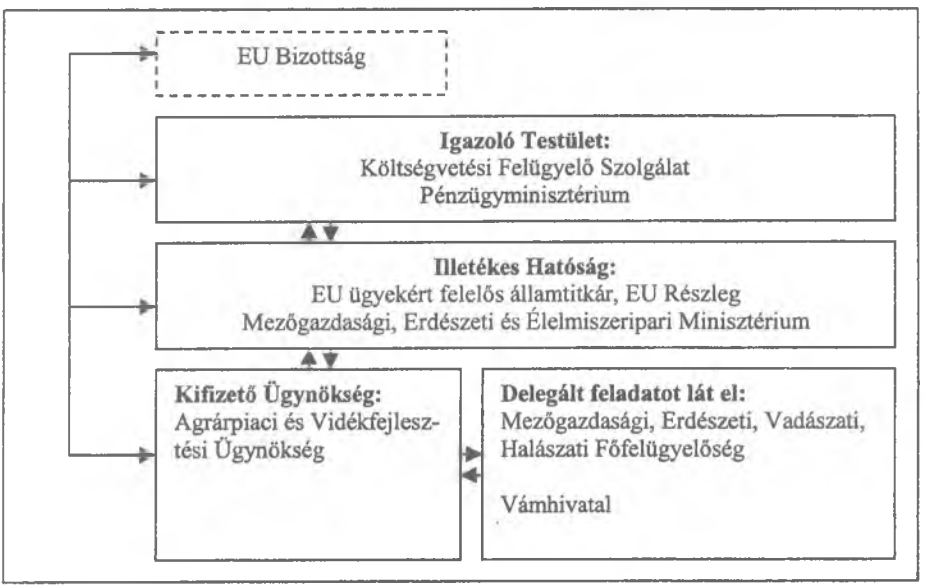
Szlovéniában a kifizető ügynökségi (KÜ) feladatokat ellátó Agrárpiaci és Vidékfejlesztési Ügynökség megalakítására 2000 márciusában került sor, a Mezőgazdasági, Erdészeti és Élelmiszeripari Minisztérium (Minisztérium) háttérintézményeként. A KÜ eljárási rendjét igazoló szervként a Pénzügyminisztérium háttérintézményét, a Költségvetési Felügyelő Szolgálatot jelölték ki. A KÜ akkreditálását végző illetékes hatóságot a Minisztérium EU ügyekért felelős államtitkára irányítja az EU Részleg munkájára támaszkodva. A Közös Agrárpolitikát működtető szlovén intézményrendszerről az 1. ábra nyújt áttekintést.

Magyarországon a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatalról szóló 81/2003. (VI.7.) Kormányrendelet hozta létre az Európai Mezőgazdasági és Garancia Alap (EMOGA) Garancia Részleg kifizető ügynökségét. A Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal (MVH) 2003. július 1-től működik, ellátja az EU külpiaci, belpiaci, intervenciós és közvetlen támogatásaihoz kapcsolódó, valamint a vidékfejlesztési kísérő intézkedések lebonyolításával és az Integrált Igazgatási

és Ellenőrzési Rendszer működtetésével összefüggő feladatokat. A Hivatal végzi továbbá az EMOGA Orientációs Részlege, valamint a Halászati Orientációs Pénzügyi Eszközből folyósított támogatások végrehajtásával összefüggő feladatokat, valamint kezeli a SAPARD előcsatlakozási program és az Agrárintervenciós Központ nemzeti hatáskörben végzett feladatait. A földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter utasítása rendelkezik a kifizető ügynökségi feladatokat ellátó szervezet akkreditációjának feltételeiről. Az illetékes hatóság feladatait a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium (FVM) közigazgatási államtitkára látja el a közvetlen felügyelete alatt álló EU akkreditációs osztályon keresztül. 2003 novemberében az illetékes hatóság megállapodást kötött az akkreditáció előtti átvilágítás lefolytatására az Állami Számvevőszékkel. A KAP-ot működtető magyar intézményrendszert a 2. ábra szemlélteti.

1. ábra

A Közös Agrárpolitikát működtető szlovén kifizető ügynökségi intézményrendszer

A KIFIZETŐ ÜGYNÖKSÉGI FELADATOK ÁTRUHÁZÁSA, FELADAT-DELEGÁLÁS

A Bizottság 1663/1995 rendelete értelmében a kifizetés engedélyezése (a kérelem bírálata) és az engedélyezési funkcióhoz kapcsolódó fizikai ellenőrzési feladatok a felelősségek és a kötelezettségek pontos rögzítése biztosításával átruházhatók más szervekre. A szlovén KÜ a SAPARD támogatások, valamint az intervenciós, közvetlen támogatási és vidékfejlesztési jogcímek esetén a helyszíni ellenőrzést a Mezőgazdasági, Erdészeti, Vadászati, Halászati Főfelügyelőségre (a Minisztérium háttérintézménye), a külkereskedelmi intézkedések helyszíni ellenőrzését a Vámhivatalra (a Pénzügyminisztérium háttérintézménye) delegálta. Az MVH az Országos Mezőgaz-

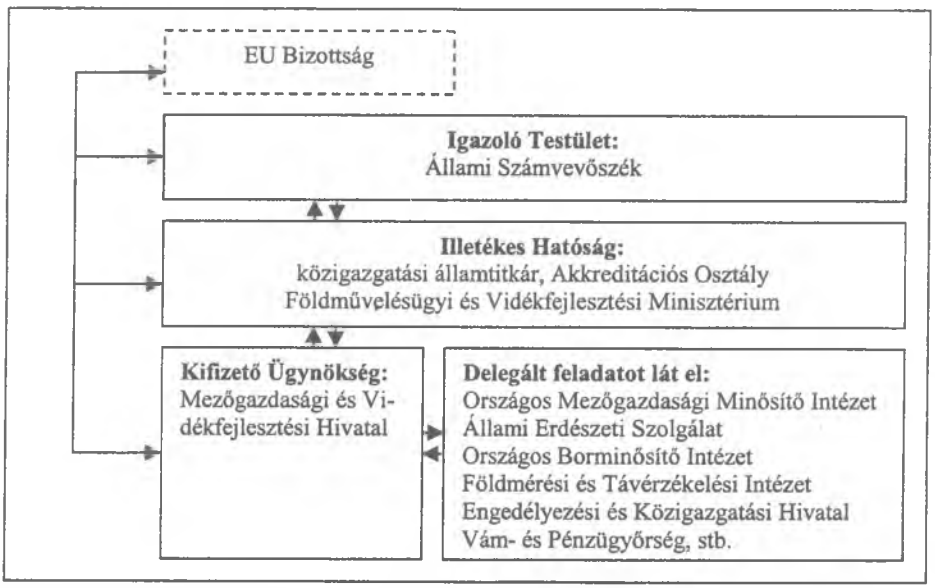
dasági Minősítő Intézetre, az Állami Erdészeti Szolgálatra, az Országos Borminősítő Intézetre és a Földmérési és Távérzékelési Intézetre delegál egyes engedélyezési és ellenőrzési feladatokat. Ezen túlmenően az MVH együttműködési megállapodásokat kötött más tárcák háttérintézményeivel.

A KIFIZETŐ ÜGYNÖKSÉGEK TANÁCSADÁSSAL KAPCSOLATOS ÉS TÁJÉKOZTATÓ TEVÉKENYSÉGE

Szlovéniában a KÜ a közvetlen támogatási formanyomtatványok mellé minden évben részletes tájékoztatási útmutatót állít össze. A tanácsadás területén a KÜ az Agrár- és Erdészeti Kamara szervezeti keretébe tartozó Agrár Tanácsadási Szolgálat alkalmazottaival áll kapcsolatban, mely túlnyomóan állami tulajdonban lévő szerv. A KÜ minden évben a közvetlen támogatási kampány megnyitása előtt továbbképzést tart az Agrár Tanácsadási Szolgálat munkatársainak, akik a megszerzett tudást a gazdák részére elsősorban a támogatási űrlap kitöltésének segítésével adják tovább.

2. ábra

A Közös Agrárpolitikát működtető magyar kifizető ügynökségi intézményrendszer

Magyarországon az FVM és a Magyar Agrárkamara megállapodást kötött a területalapú és a vidékfejlesztési kísérő intézkedések vonatkozásában a támogatási formanyomtatványok kiosztása, az igényléshez kapcsolódó kötelezettségekről való tájékoztatás és az adatlapok kitöltése feladatok ellátására. A támogatási formanyomtatványok és a kapcsolódó kitöltési útmutatók elkészítése az MVH feladatkörébe tartozik. Az MVH-ban az erre a feladatra kijelölt osztály elemzi a médiában megjelenő és választ igénylő cikkeket és híradásokat, megszervezi a válaszadást, valamint összefogja a Hivatal tevékenységét ismertető információs kiadványok elkészítését.

TANULSÁGOK ÉS KÖVETKEZTETÉSEK

Szlovénia az uniós támogatásokat kezelő kifizető ügynökség kialakításának megkezdése előtt határozott az egyetlen kifizető ügynökség kialakításáról. A SAPARD előcsatlakozási alapból finanszírozott támogatásokat, az újonnan bevezetett EU konform nemzeti támogatásokat és a csatlakozás után kiaknázható piaci, vidékfejlesztési és halászati EU támogatások kezelését is ezen intézmény feladataként határozták meg. A KÜ szervezeti felépítése és működési rendje 2003 nyarára öntött végleges formát. *Magyarországon* az egyetlen kifizető ügynökség kialakítását jogszabály 2003-ban rendezte. A korábban megjelent jogi eszközök egymásnak ellentmondó tartalommal rendelkeztek az előcsatlakozási agrártámogatásokat kezelő hivatal és a kifizető ügynökség intézményi keretének megteremtéséről. Emiatt gyakorlatilag a csatlakozást megelőző évre maradt a KÜ szervezetének kialakítása.

A termelők tájékoztatását és felkészítését a kifizető ügynökségek több síkon segítik elő. Mindkét tagállamban a támogatási formanyomtatványokon és a hozzájuk szervesen kapcsolódó kitöltési útmutatókban jelzik a formanyomtatványok kitöltésének módját. *Szlovéniában* a KÜ munkatársai három éve tartanak tréningeket a legjelentősebb agrár tanácsadási szolgálat alkalmazottainak a támogatások igénybevételének rendjéről.

A végleges akkreditáció megszerzéséig további erőfeszítésekre van szükség mindkét tagállamban. *Szlovénia* jó felkészültségi állapotának ellenére is szükség lesz a gyakorlati működtetésből szerzett tapasztalatok alapján az eljárásrendek bizonyos mértékű átalakítására. Ezen kívül az informatikai rendszer továbbfejlesztése középtávú feladat marad. *Magyarországon* a KÜ további feladata a szervezet fejlesztése és az eljárásrendek, valamint az informatikai rendszer tökéletesítése, hiszen csak így biztosítható az agrárintézményi rendszer teljes körű működtetése. A tanácsadó szervekre a gazdáknak való segítségnyújtás területén hárul jelentős feladat, mivel a kifizető ügynökségi intézményrendszer működtetése nem öncélú, hanem az uniós és nemzeti agrár- és vidékfejlesztési támogatások magyar gazdák és más kedvezményezettek általi teljes körű és mértékű kiaknázását szolgálja.

FORRÁSMUNKÁK JEGYZÉKE

(1) Fehér I. – Neszmélyi A. (2003): Az Európai Unió agrár- és vidékfejlesztési kifizető ügynökségi rendszerének kialakítása. In: XLV. Georgikon Napok 2003. szeptember 25-26. Veszprémi Egyetem, Georgikon Mezőgazdaságtudományi Kar, Keszthely. ISBN 963 9495 26 3. 8 p. – (2) Neszmélyi A. (2001): Eu-konform kifizető ügynökségi intézményfejlesztés Magyarországon. In: VII. Ifjúsági Tudományos Fórum. Veszprémi Egyetem, Georgikon Mezőgazdaságtudományi Kar, Keszthely. (Szerk.: Polgár J. P. – Tóth I. – Lengyel Z.) 6. p.

CHARACTERISTICS OF SETTING-UP THE PAYING AGENCY SYSTEMS IN SLOVENIA AND HUNGARY

By:
ATHÉNÉ, NESZMÉLYI

Slovenia and Hungary have belonged to the Member States of the European Union since 1 May 2004. Prerequisite of the Common Agricultural Policy implementation and especially of calling-upon agricultural and rural development subsidies from the EU funds was the design and setting-up of the paying agency administering and controlling EU subsidies. Slovenia has set a very good example throughout designing its paying agency system. Hungary made considerable efforts in the last one and a half – one year in order to overtake its arrears on the field of designing the system and the country has set-up its paying agency system.